

להתאמץ שלא להיות מנוטק אלא לדעת שהכל הוא מהקב"ה והכל הוא בהשגה פרטית, וכל דבר קטן וגדול ומיני הכוחות כולם הם רק מכח הש"ית.

6. רשות הריש בראשית פרק מט

(ייח) לישועתך קייתי ה' - יעקב רואה את דין, והנה הוא נאלץ להיעזר בערמומיות. אולי הוא נזכר בזמנן, בו הוא עומד במצב דומה מול בן. עתה הוא מא מקוה לישועת ה', שבדרכ שעה בידיו להישאר "איש תם" בתוך נסיוו הערמיה, ולשמור על אופיו היישר והצדיק, וכן עלה גם בידי בניו, שלא יעשו את הערמיה לקו יסוד של אופיים, גם בהיותם נאלצים לאחzo בשתק הערמיה תחת לחץ ומלכמתה. תקופה זו זכתה להגשה מזהירה בהיסטוריה הגלותית של בניו. דין שומר על גבולים עם פלשת, וחכמוניינו רואים בשמשון את הטיפוס המושלם של המאבק שתואר לעיל, של יחיד הנלחם בערמתו עם כוח אויב העולה עליו לאין שיעור.

7. דע על הדף הבא בתרא דף קצח עמד א

כתב: "נחש עלי דרך שפיפון עלי ארוח הנשך עקי סוס ויפל רכבו אחריו", "ליישועתך קייתי ה'". החפש חיים בותב, שהנחש הוא הסמל של המדבר לשון הרע, שבשלו הרע מדברים כאן ומימות מרוחק, כמו נחש משמש בעקב והאדם מת. וזה "הנשך עקי סוס ויפל רכבו אחריו", שהורג מרוחק. ומשמעו שנמשל לנחש שנלחם עם הפלשתים והרג רבים מהם, בוזאי היה נזhor מלשונו הרע שזהו נחש דסתרא אחרת, ועל זה התפלל יעקב אבינו ע"ה: "ליישועתך קייתי ה'", דהיינו שהקב"ה יעזור לנו לחיות נקיים אף מואב לשון הרע, שהרי אמרו חז"ל: "רובם בגזל ומיעוטם בערויות וכולם בלשון הרע", עכ"ד החפש חיים צ"ל. ואולי משום זה כתבת התורה מיד אחר ה"נחש עלי דריך" תפילה שלא נכשל בעזון לשון הרע, "ליישועתך קייתי ה'", והיינו, שלא נכשל בעזון לשון הרע (וללו אמר).

8. משנה שכיר בראשית פרשת ויחי

ליישועתך קייתי ה' - במד"ר (ב"ר צח, יד): "...ליישועתך קייתי ה'" - לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו וסבירו בו שהוא מלך המשיח, כיון שראה אותו שמת, אמר: אף זה מת, "ליישועתך קייתי ה'", עכ"ל. ראיתי בצרור המור (ויחי מט, יט) שהביא מדרש זה בנוסח אחר, וזה: "יבמודרש מצאתי טעם אחר, שאמרו מה ראה יעקב לברך גד אחר דין? אלא כיון שראה יעקב מעלו של משמעו, התחליל לומר: "ליישועתך קייתי ה'", אין זה מביא את הגאולה! ולאיזה גאולה אני מיחל? לתשועה של הקב"ה שעטיד איש מזרעו של גד לבשרה, הה"ד: "ויהו יגוד יעקב", "יגד" כתוב, שאליו הבא משפט גד עתיד להגידה, והוא ימשוך לב ישראל לאביהם שבשבטים, שנאמר (מלאי ג, כד): "זהшиб לב אבות על בניים ולב בניים על אבותם", עכ"ד. מכאן ראייה למה שראיתי בסה"ק עבדות ישראל לרביינו מקאניטץ ז"ל זי"ע, שעד פסוק זה פלאה עצומה, שברשות מקץ, ויגש, ויחי עד פסוק זה "ליישועתך קייתי ה'", לא נזכר שם היה כלל, עיין שם שהפליא בזיה פלאה עצומה! וכותב שאפשר הטעם, כי בפרשת מקץ נתגלה שירד יעקב אבינו למצרים, ובפרשת וינש היתה תחילת הירidea שירד יעקב אבינו ובניו, כמ"ש: "אנכי ארד עמק מצרים", لكن נעלם שם היה המורה על רחמים וחסדים גדולים, עד הפסוק הזה "ליישועתך קייתי ה'" שמורה על הגאולה העתידה שניבא יעקב אבינו ע"ה כמו שפירשו המפרשים שם, لكن נתגלה שם היה המרחים علينا הפניו והגנו לנו בב"א, עכ"ל. וממדרשי הנ"ל מפורש כן שפסוק זה קאי על הגאולה, וצדקו דברי רביינוacci"ר.

1. בראשית פרק מט

(טז) דין דין עמו באחד שבטי ישראל: (יז) ימי דין נחש עלי דרך שפיפון עלי ארוח הנשך עקי סוס ויפל רכבו אחריו: (יח) ליישועתך קייתי ה':

2. רשות בראשית פרק מט

(טט) דין דין עמו - ינקום נקמת עמו מפלשטים, כמו: "כי ידין ה' עמו": כאחד שבטי ישראל - כל ישראל יהיה כאחד עמו ואת כולם ידין, ועל שמשון נבא נבואה זו. ועוד יש לפרש "כאחד שבטי ישראל" - כמיוחד שבשבטים, הוא דוד שבא מיהודה: (יז) שפיפון - הוא נשש. ואומר אני שקרוי כן ע"ש שהוא נושא, כמו: "ויאתת תשופנו עקב": הנשך עקי סוס - כך דרכו של נשש, ודמהו לנחש הנשך עקי סוס ויפל רכבו אחריו, שלא נגע בו. ודוגמתו מצינו בשם: "וילפה שמשון את מותו"... (יח) ליישועתך קייתי ה' - נתבنا שינקרו פלשתים את עניין, וסופה: לומר: "זכרני נא וחזקני נא אך הפעם" וגו':

3. רבבי"ו בראשית פרק מט

(יח) ליישועתך קייתי ה' - לא היה בכל שופט ישראל מי שנפל ביד אויבו זולתי שמשון שהוא הנחש הזה, כדכתיב (שופטים ב יח): "ויהי ה' עם השופט והושיעם מיד אויביהם כל ימי השופט". והוא היה האחרון לשופטים, כי שמואל נביא היה ולא נלחם בהם, ובימי מלכו המלכים, כאשר ראה הנביא תשועת שמשון כי נפסקה, אמר "ליישועתך קייתי ה'", לא ליישועת נחש ושפיפון, כי בכך אושע לא בשופט, כי תשועת תשועת עלומים:

4. דעת זקנים מבعلي התוספות בראשית פרק מט
(יח) ליישועתך קייתי ה' - כיון שראה יעקב אבינו גבורת שמשון, אמר עפ"י שזה גבור נוץ, אין לנו להתהלך בגבורתו. וכן מצינו בשעה שנתהלך אמר: "בלתי החמור הכתិ אלף איש", מיד "ויצמא מאוד", עד שהזודה ואמר: "ה' אתה נתת ביד עבדך את התשועה" וגוי, שהזודה שאין הגבורה רק מהשם בלבד. והה"ד "יהי זו נחש עלי דריך", ואפלו הגבורה והניצוח לקב"ה, כדכתיב: "ליישועתך קייתי ה'" :

5. אמרי אמרת בראשית פרשת ויחי תרע"ה

"יהי דין נחש עלי דרך שפיפון עלי אורחה... ליישועתך קייתי ה'" - איתא באבן עזרא, שכאשר ראה יעקב בנבואה את בנו דין בדמות נחש, מיד פחד ואמר: "ליישועתך קייתי ה'" . והקשה הרב יצחק קארו ע"ה (בס' תולדות יצחק), הלא גם את יהודה ראה בדמות אריה ולא פחד! אולם המקור הוא מהזה"ק, דאיתא בזזה"ק (ר מג ב) שהנחש ذקראי הוא הנחש הקדמוני, הנחש הוא היצר הרע, ומזה נתירא יעקב אבינו, ולכן אמר: "ליישועתך קייתי ה'", דאיתא (קייזשין ל ב): "יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום... ואלמלא הקב"ה עוזרו - אין יכול לו".

איתא במדרש (בר"ר צט יא) על הפסוק "דין דין עמו כאחד שבטי ישראל" - "כיחדו של עולם שאינו צריך סיוע במלחמה... כך שמשון העומד מדן אינו צריך אחרים שישיעו אותו" וכו', על עניין זה אמר יעקב: "ליישועתך קייתי ה'" . אדם חשוב שיש לו משחו משלו, אולם עליו לדעת שהכל מה", וזהו: "ליישועתך קייתי ה'", דאיתא במדרש (שם צח ב): "הכל בקוו". עיקר התאמצות היצר הרע על עניין זה לסנוור עניין האדם שייחסוב שיש לו משחו, וכן אמר הנחש הקדמוני: "ויהייתם כאלקים יודעי טוב ורע", אולם על האדם